

Consulta pública prèvia a l'elaboració de normes

Títol de la iniciativa

ORDRE BSF/ /2019, de modificació dels criteris funcionals de ràtios de personal d'atenció directa nocturna i diürna i d'atenció indirecta a les residències assistides de gent gran

Unitat responsable

Servei d'Inspecció i Registre. Direcció de Serveis

1. Problemes que es pretenen solucionar amb la iniciativa.

La normativa que regeix actualment les condicions de prestació dels serveis a les residències assistides per a gent gran requereix la modificació de determinats articles que permetin garantir una millor qualitat i una correcta atenció als usuaris dels serveis residencials de gent gran de Catalunya, d'acord amb el que preveu la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials, així com adequar la prestació dels serveis a la realitat actual.

En aquest sentit, les indicacions de l'Organització de la Salut (OMS 2008) recomanen revisar els models d'atenció dels diferents països, per tal de fer la transformació necessària i introduir els canvis que convinguin, a fi de donar una resposta adequada als nous reptes que planteja l'actual context social, sanitari, epidemiològic i demogràfic.

En aquest període, en l'àmbit de Catalunya i en l'àmbit del sector social i sanitari, s'està treballant per incrementar el nivell de qualitat dels serveis residencials de gent gran i adequar-los al model d'atenció centrada en la persona.

Segons la redacció actual de l'epígraf 2.3.2.b) de l'Annex del Decret 284/1996, de 23 de juliol, de regulació del Sistema Català de Serveis Socials:

- S'exigeix un treballador (a més d'un altre localitzable) durant l'horari nocturn, fins a 35 residents.
- No s'exigeix una ràtio de presència continuada per atendre les persones amb mitja o alta dependència.
- S'estableix una ràtio d'atenció directa (cura, higiene, suport directe a l'usuari) del 0,25.
- Es contempla una ràtio d'atenció indirecta global del 0,10 (cuina, bugaderia, neteja, manteniment, administració) però no la distribueix en funció de cadascuna de les tasques sinó que ho fa de manera global i això comporta que en alguns centres, el personal d'atenció directa hagi de realitzar tasques indirectes, en detriment de l'atenció a l'usuari del servei.

En aquest sentit, els aspectes que es volen solucionar amb la present iniciativa son:

1.- La norma exigeix, durant el torn de nit, només un cuidador d'atenció directa (i un de localitzable) per a 35 persones, amb independència de l'estat de salut i grau de dependència dels seus usuaris. És a dir, s'exigeix la mateixa ràtio tant si hi ha 35 usuaris de baixa dependència com si tots els usuaris tenen una alta dependència, (aproximadament, el 70 % d'usuaris d'un centre tenen una dependència mitja o alta, en la majoria de centres).

Els centres propis i concertats disposen, a més de la ràtio nocturna d'atenció directa (en una proporció 1/30 d'auxiliars de geriatria), una diplomada en infermeria i el personal d'atenció indirecte que correspongui, d'acord amb l'organització interna del centre.

La major part dels centres residencials de gent gran de menys de 35 places disposen d'un sol treballador en horari nocturn que, en teoria, és el cuidador d'atenció directa però que, a més de realitzar les funcions que li son pròpies, ha de resoldre totes les incidències que sorgeixen en aquest torn: problemes com una caiguda (que caldria donar assistència amb dues persones), incidències en les que cal trucar a urgències, problemes de salut o mobilitat i/o altres incidències que sorgeixen, i l'únic treballador al centre ha d'assumir tota la tasca.

Per aquest motiu, es proposa la regulació de la jornada nocturna garantint una ràtio de presència física d'auxiliars de gerontologia de 1/35 o fracció.

Així mateix, es proposa que es garanteixi durant les 24 hores del dia la presència física continuada d'un mínim de dos professionals per atendre les necessitats de les persones usuàries del servei.

2.- La normativa estableix una ràtio d'atenció directa molt baixa: un 0,25 , (cura, higiene personal, alimentació i suport directe a la persona) a diferència de les exigències dels plecs de clàusules administratives particulars que regeixen la contractació dels centres residencials de gent gran concertats, gestionats i els que acullen usuaris que perceben prestació econòmica vinculada que, segons el grau de dependència dels usuaris, pot arribar a una ràtio del 0,42%, quasi bé el doble del que marca la normativa.

D'altra banda, efectuat un anàlisi comparatiu amb les ràtios de personal d'atenció directa que apliquen la resta de Comunitats Autònomes, s'adverteix la necessitat d'adequar-la a l'actual realitat, sobre tot si es té en consideració el grau de dependència dels usuaris, cada vegada més assistits.

Per això, es proposa que la ràtio d'atenció directa en una proporció persona/atès no sigui inferior al 0,28, enfront del 0,25 vigent.

3.- La norma no contempla la l'exigència de la presència continuada de personal d'atenció directa en els espais d'activitats i convivència per a les persones amb grau de dependència II i III que hi conviuen. Això comporta que aquest personal sols pugui atendre les necessitats més bàsiques dels usuaris, però no pugui interactuar amb els ells, ni efectuar acompanyaments per a la deambulació, la mobilització i l'estimulació.

A més, sovint han de preparar els àpats, rentar plats, fregar l'estança o anar a fer els llits, mentre que la sala on romanen els residents es queda sense cap cuidador. També s'ha observat que, en no quedar garantida la presència continuada en aquest espais, els centres apliquen mesures de contenció física a determinats residents perquè deambulen sense equilibri, o que podrien caure dels seients després de llargues estones asseguts.

Per aquest motiu es proposa establir una ràtio de presència física mínima de personal d'atenció directa de 1/15 o fracció en horari diürn i que en el còmput d'aquesta ràtio s'inclouï la dedicació de 1 hora/setmana per persona /atès d'un professional del grup social o sanitari.

4.- D'altra banda, a l'hora de justificar les ràtios de personal d'atenció indirecta, en general, observem que, tot i complir amb la ràtio global del 0,10 (també molt escassa), resulta que la major part d'aquestes hores es dediquen a tasques com les d'administració, essent insuficient les hores de personal que es destinen a neteja, cuina o altres tasques imprescindibles pel bon funcionament del centre i, això comporta com a conseqüència, que el personal cuidador d'atenció directa hagi de realitzar aquestes tasques, en detriment de l'atenció al resident.

Per aquest motiu, proposa que la ràtio d'atenció indirecta sigui del 0,11 i s'indica el personal destinat a aquesta atenció (neteja, cuina, bugaderia, manteniment, administració, direcció tècnica) i la proporció persona/atès, garantint la dedicació de la direcció tècnica que preveu l'article 20.3 del Decret 284/1996, de regulació del Sistema Català de Serveis Socials, modificat pel Decret 176/2000, i que en tot cas, no serà inferior a 10 hores setmanals.

2. Els objectius de la iniciativa.

Els objectius principals de la norma són els següents:

-Ampliació de la ràtio de personal d'atenció directa en una proporció persona / atès no inferior al 0,28.

-Pel que fa als auxiliars de gerontologia o equivalent, la ràtio de presència física ha de ser 1/15 en horari diürn, sens perjudici que en tot moment s'ha de garantir la presència física continuada.

-En horari nocturn, l'atenció es garantirà amb una ràtio de presència física d'auxiliars de gerontologia de 1/35 i, en tot cas, caldrà garantir durant les 24 hores del dia la presència física continuada d'un mínim de dos professionals per atendre les necessitats de les persones usuàries del servei.

-També disposaran de personal d'atenció indirecta en una proporció persona/atès no inferior al 0,11 garantint que el còmput anual d'hores es distribueix uniformement i amb freqüència setmanal. Es considerarà personal d'atenció indirecta el de neteja en una proporció persona/atès no inferior a 0,040,

el de cuina en una proporció persona/atès no inferior a 0,030, el de bugaderia en una proporció persona/atès no inferior a 0,024, manteniment, administració, direcció tècnica i la proporció de funcions d'altre personal que quedi acreditat, en una proporció persona/atès no inferior al 0,016, garantint un mínim de 10 h/setmanals de director, amb independència del nombre de residents.

3. Les possibles solucions alternatives regulatòries i no regulatòries.

S'han analitzat les alternatives reguladores i no reguladores més adequades per assolir els objectius esmentats i s'extreuen les conclusions següents:

- 1) Es considera que l'opció de no actuar i mantenir sense modificar la normativa actual no garantiria la qualitat de la qual es pretén dotar els centres que atenguin persones vulnerables.
- 2) Les ràtios de personal estan regulades en el Decret 284/1996, de 23 de juliol, de regulació del Sistema Català de Serveis Socials, i la disposició addicional 31 apartat 3 de la llei 4/2017, de 28 de març, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017, permet la seva modificació mitjançant l'Ordre del departament competent en matèria de serveis socials.

4. Necessitat i oportunitat de l'aprovació de la norma.

Les indicacions de l'Organització de la Salut (OMS 2008) recomana revisar els models d'atenció dels diferents països, per tal de fer la transformació necessària i introduir els canvis que convinguin, poder donar una resposta adequada als nous reptes que planteja l'actual context social, sanitari, epidemiològic i demogràfic.

En el cas que ens ocupa, no es tracta només d'adequar la norma a les noves fites sinó que es tracta de garantir uns mínims que garanteixin els drets dels usuaris establerts en la Llei de serveis socials i que millorin la qualitat assistencial que es presta en els serveis residencials.

Per això, des de l'experiència professional i la responsabilitat de vetllar pel dret d'assistència i benestar de les persones usuàries dels centres residencials de gent gran, és imprescindible ampliar la ràtio nocturna a, com a mínim, dos treballadors durant la nit.

L'objectiu principal és garantir els drets dels usuaris de serveis socials establerts en la Llei 12/2007 d'11 d'octubre de Serveis Socials. Hem observat que les denúncies degudes a la manca de personal i que produeixen mancances assistencials d'atenció als residents s'han incrementat en aquestes darreres anys un 25%.

Així mateix, la necessitat de la modificació de la disposició es deu a que s'ha incrementat substancialment el nombre de persones grans molt dependents que necessiten un nivell d'assistència elevat, la qual cosa motiva que, amb caràcter urgent, sigui necessari incrementar la ràtio de professionals dels centres que permeti garantir la integritat dels residents i donar una correcta atenció assistencial les 24 hores del dia i així evitar les greus disfuncions que estem detectant en els centres residencials de gent gran, principalment, en horari nocturn.

Es considera molt oportú que es reguli la ràtio de personal d'atenció directa de manera que es vagi equiparant a la ràtio dels centres que col·laboren amb el Departament i que s'acosten als mínims per a poder dur a terme una atenció centrada en la persona.

Es considera necessari també que la norma especifiqui i concreti les ràtios del personal que realitza tasques d'atenció indirecta (cuina, neteja del centre, manteniment, bugaderia...) per a garantir que el centre disposi de personal per aquest fi sense que suposi una reducció de l'atenció directa. Aquesta diferenciació de tasques haurà de garantir que el personal d'atenció directa pugui ocupar la seva jornada laboral a atendre directament al resident, des de la interacció i comunicació amb l'usuari, donar suport a les AVD, al passeig, a l'estimulació i a la dinamització de persones grans fràgil i dependents que, en algunes persones, podria ser l'únic contacte amb el seu entorn.

Cal també que la norma especifiqui la necessitat de comptar amb la presència continuada de treballadors dedicats a atendre les singularitats de les persones amb mitja o alta dependència que es troben a les sales, com són les tasques d'interactuar, estimular, motivar i donar suport i, en definitiva, donar un sentit d'ocupació a les persones que estan assegudes o deambulen per la sal, d'acord amb les pautes que els professionals del centre han fet constar en el seu Pla Individual d'Atenció (PIA)